

فلسفه دین یا دین پژوهی حمیدرضا آیت‌اللهی^۱

چکیده

فلسفه دین، مسئله محور است و به معنای بررسی بنیادهای دین، به معنای کلی نیست؛ به این معنا که، هر چند وقت یک بار، مسئله‌ای به وجود بیاید که بر اساس آن و حواشی آن، کار فلسفی انجام گیرد. یکی از چالش‌های بسیار مهم این است که نسبت به تفکر عاقلانه در مسائل دینی، کم کار شده است و این‌گونه مسائل با تبلیغ، القا و تحمیل مطرح شده است. در صورتی که باید به انسان‌ها، رشد خاص فکری داد تا خود بتوانند درک عمیقی از نوع کارهای آینده پیدا کنند. در این میان، یکی از چالش‌های مهم، موضوع سواد رسانه‌ای است. از جمله مشکلات جامعه کنونی این است که بسیاری از افراد، رویکردی تقلیدی دارند و سطحی‌نگر شده‌اند. باید به این نکته اندیشید که چگونه نسل جدید، عاقلانه و با تفکر مبنایی، به جایی برسد که خود انتخابگر الگوی زیستی خود باشد. اینکه درباره چه مسائلی از فلسفه دین باید اندیشیده شود و نه اینکه توسط شرایط اجتماعی و محیطی تحمیل گردد.

عنوان «فلسفه دین» یک عنوان جاافتاده در اصطلاح علم است. معنای کلمه فلسفه دین، در نظام دانشی موجود با مفهوم فلسفه دین در ادبیات قرآن پژوهی پیشرفت، متفاوت است؛ بنابراین، همواره باید بحث‌های نظری، شرایط عملی، اجرایی و مسائل و واقعیت‌های انضمامی را مورد توجه قرار داد. درست کردن پایه‌ها، نوعی «بازخوانی» است؛ بنابراین باید فرض کرد که آنچه گذشته است، یک جریان تاریخی بوده که بهتر است علل آن را دنبال کرد. این بازخوانی مهم، تجربه‌ای است که در برابر آن رویکرد خطا، نادرست و ناکارآمد بر می‌آید تا در تحلیل‌های بعدی، مشکلات کمتری باشد، این بازخوانی مستمر، اقتضای راهبری تحول و تطور است.

واژگان کلیدی: فلسفه دین، پیشرفت، سواد رسانه‌ای، دین پژوهی، تحول.

^۱ عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبایی (ره).